

X;Y;Z

Adorján Armand Zoltán

Pécsi Tudományegyetem Művészeti kar

Festőművész szak, V. évfolyam

Témavezető: Dr. habil. Losonczy István DLA

A pályamű előzményei

Az elmúlt négy évben a geometrikus absztrakcióval foglalkoztam, A hard-edge világán belül, főként a színek összhatása érdekelt. Számptalan problémát vetett fel, miként lehet egy tónusra kikeverni két különböző színt, vagy, hogy a komplementer, valamint mennyiségi kontrasztok miként alkalmazhatóak ízlésesen egy képen, anélkül hogy az egész átcsapna egy mesterkélt túlzásba. Foglalkoztatott, hogyan lehet olyan hatást elérni, mintha a színmezők egymásra fednének, pedig a valóságban ezek csak jól kikevert köztes színek, fedésről szó sincs. A színek mellett nagy hangsúlyt fektettem a festék konzisztenciájára, a színmezők egységes, rétegszint különbségeket mellőző felhordására, amelyet a maszkolás elhagyása tett lehetővé.

Kockák

A fent említett tapasztalatokat felhasználva kezdtem el kísérletezni azzal, hogy egy festmény miként válhat objektummá. Elkezdtem vizsgálni a vászon térbeli kiterjedését, eleinte csak a feszített vászon oldalainak magasságát növeltem meg, és a képet kiterjesztettem az oldalakra is. Ezt követően kisméretű vásznakat kezdtem el készíteni, melyeknek méreteihez képest jelentős a térbeli kiterjedésük. Olajfestékkel és tüccsettől bonyolult geometrikus rendszereket hoztam létre, melyek kifestésénél arra törekedtem, hogy minél intenzívebb fénylő színeket alkalmazzak, felhasználva a korábbi színkeverési tapasztalataimat. Ezek az apró képek inkább viselkednek tárgyként, mintsem sík festményként. A munkák változatos méretben készültek, az egészen apró 2×2 cm-től a 8×8-cm-es-ig. Bár önmagukban is megállják a helyüket, mégis a koncepció részét képezi az, hogy ezek a kis kockák így egymással kölcsönhatásba lépjenek. Egy-egy összeállított kompozícióban az elemek hullámlását figyelhetjük meg. Azt az érzetet kelti, mintha egy városkép makettjét néznénk, az éles szélű tömbök hol kisebb, hol nagyobb kiugrással váltakoznak. Tetszőleges elrendezésbe egymás mellé lehet őket helyezni, bővíteni, szűkíteni. A lehetőségek száma végtelen, hiszen bármikor kiegészíthető újabb elemekkel. Ez a projekt a mai napig tart, és folyamatosan bővül a sorozat.

Betonok

A kockáknál felmerült egy kérdés, hogy miként lehetne a sok elemből álló kompozíció változatos térbeli kiterjedését egy objektumba sűríteni. Elkezdtem új anyagokkal kísérletezni, melyek közül a beton bizonyult a leginkább alkalmasnak erre a feladatra. Kezdetben kis méretben kezdtem el megvalósítani, eleinte fából készítettem neki öntőformát, ám ez nem bizonyult a legjobb megoldásnak, mivel a fa elszívta a nedvességet a betontól, és a sarkai, élei így töredezettek lettek. Végül a jól bevált anyag a lépésálló hungarocell lett, a hagyományos hungarocellel ellentétben ez egy keményebb anyagból készül, így könnyebben vágható, pontosabb és szebb éleket lehet létrehozni, így egy objektumon belül tudtam megvalósítani fontos a változatos térbeli mozgást. Eleinte egyszerűbb formákkal, kisebb mértékű bemélyedéseket alkalmaztam, később sokkal dinamikusabb és kontrasztosabb formákat hoztam létre. Fontos volt megtartani a pontos éleket, a geometrikus formákat, hogy kohéziót teremtsen a korábban vászonra készült hard-edge festményekkel. A felületekre az alapozást követően olajfestékkel vittem fel az egységes színmezőket. Érdekesnek találtam a beton semleges szürke színét, így ellentétben a kis vászonkockákkal, melyen minden felületet festékkel borítottam, itt sok helyen meghagytam a beton színét, mely a maga nyers szürkéségével erős kontrasztot teremt a ráfestett élénk színmezőkkel. Ezen munkák kapcsán felmerült a kérdés, hogy hova is sorolandók ezek, hiszen a szobrászat és a festészet határán billegnek.

Inspirációul szolgált Jovánovics György munkássága. Gipszből készített reliefjein az anyag natúr színe van csak jelen a legtöbb esetben, így hagyja érvényesülni a kidomborodó geometrikus és organikus formák fény-árnyék játékát. Azonban néhány munkáján megjelennek a színek. Ellentétben az én beton munkáimmal, Jovánovics anyagában színezi a gipszet, így egy pasztelles halvány, színvilágot alakít ki. Hasonló reliefjei vannak Ben Nicholsonnak is. A white relief sorozata szintén fehérben van tartva, azonban rá inkább jellemzőek a festett felületek. A munkái egymásra rétegzett, faragott falapok, melyeknek a felülete olajfestékkel van festve. Jellemző színvilága a pasztelles tompa színek, szürkék, valamint a barnás okkeres földszínek. Szűk színpalettával dolgozik, melyek finoman hangolódnak egymáshoz.

Ez a visszafogott színvilág ösztönzött arra, hogy én is elkezdjek kísérletezni a szürkés pasztelles színekkel, így készült el a legutóbbi beton reliefem, mely nagyobb kiterjedésű alapterülettel rendelkezik, inkább relief, mint szobor. A színeket igyekeztem a nyers beton szürkéjéhez hangolni egy lágy, egységes összhatás elérésének érdekében.

Formázott vásznak.

A Formázott vásznakkal 2024 óta foglalkozom. Kísérletezni kezdtem, miként lehet a vászon felületét domborítani. A vakrámára léceket erősítettem fel, melyek kiemelkednek a keret eredeti síkjából, ezekkel tetszőleges kompozíciót alkottam, majd felfeszítettem rá a vásznat. Ennek következtében a vászon a kiemelkedő léceknél kidomborodott és egy alacsony plaszticitású reliefet hozott létre. Jelentős figyelmet kell annak szentelni, hogy a vászon miként fog felfeszülni ezekre a kiálló formákra, hiszen ha egy kicsit is jobban, vagy kevésbé emelkedik ki egy-egy léce, az azonnal hatással van a környezetében lévőkre, hiszen akkor már nem érinti a felületét a vászon, így nem is domborodik ki. Ezt követően a vásznat színes szürke színnel lealapoztam, majd a kidomborodó részeket frottage technikával visszakapartam. Olajfestékkel geometrikus kompozíciókat festettem fel a felületére. Eleinte visszafogott szürkés színhasználattal dolgoztam, ezzel átemelve a beton reliefnél szerzett tapasztalataim, inkább hagytam érvényesülni a kidomborodó részeket, ezzel kevesebb hangsúlyt adva a színmezőknek. A későbbiekben kísérleteztem a keret formázásával is, homorú oldalú vakrámát készítettem, melynek a centruma felé 2 merőlegesen kidomborodó léceket erősítettem, ezzel egy különös térhatás jött létre. A képen a ráfestett elemek felveszik a keret szélének homorú ívét és a mezők perspektivikusan a középpont felé tartanak össze. Itt már az élénk és tompa színekkel való játék is fontos szempont volt. Ezzel kicsit kontrasztosabb és élettel telibb hangulatot kölcsönözve a képnek.

Pályamunka

A pályamunkám hasonlóan, sötét szürke alapra készült. A keretre felkerülő lécek horizontális és vertikális struktúrát alakítanak ki a képmezőn, melyek felületén az alapozás vissza van kaparva. A színesszürkék mellé élénk tiszta színeket is felhelyeztem, melyek kontrasztot alkotnak a többi tompa szín társaságában. Egy négyzetes alakú részen meghagytam a vászon nyers, alapozatlan színét, melyre száraz lazúrként vittem fel egy kevés festéket, úgy hogy az kirajzolja a felülete alatt meghúzódó lécek körvonalát, így a frottage technika kétféleképpen is megjelenik a képen, egy visszakapart változatban valamint egy festékkel kialakítottban.

Kísérleteztem különböző anyagokkal. Egyes színmezők kialakításához lakkot használtam az alapozáson, így az egy játékos, fényes felületet képez, de színben azonos marad az alappal. A meleg zöld és a tompa pink mező metszéspontjába egy látszólagos átfedést hoztam létre, mintha ez a két mező egy transzparens egymásra fedés eredményeként jött volna létre, a valóságban azonban itt is egy jól kikevert köztes színérték található. Bizonyos mezők közt komplementer kontraszt miatt párbeszéd bontakozik ki. A világító narancssárga központi elem társaságába egy hideg tónusazonos kék sáv került, igyekeztem a képen egyensúlyban tartani a koszos pasztelles és élénk világító elemek arányát, hogy egy harmonikus összképet alkosson.

A világos pink sáv maszkolással került megfestésre, vastag festékréteget cuppantva a vászonra. Ezzel egy pasztózus, textúrált felületet hoztam létre, amely egy eltérő anyagi minőséget kreál, ami kontrasztban van a többi megfestett elemmel, amelyek vékony, egységesen elosztott festékréteggént vannak jelen.

Az újabb kísérletezés grafit felhasználásával történt. Egy kvázi vetett árnyékot satíroztam néhány színmező alá, amely azt a hatást kelti mintha azok is egy-egy kidomborodó elemként szerepelnének a képen, holott ezek teljesen síkban vannak, ezzel egyfajta optikai illúziót hozva létre, elbizonytalanítva a szemlélőt, hogy mi az, ami a valós térben van és mi az, ami csak úgy tesz, mintha kidomborodna. Ennek a hatásnak az erősítéséhez a ténylegesen kiemelkedő elemek élei mentén is használtam grafitat felsatírozott árnyékot.

A későbbiekben szeretnék tovább foglalkozni a vászonformázás lehetőségeivel, különös figyelmet fordítva a vakráma oldalainak formázásával, mellyel a kép kilép a szokványos négyzetes formájából és homorú, vagy épp domború formát ölt, így formailag is és térbeli kiterjedését tekintve is valami szokatlant jön létre.